

Bölüm 26

DİŞ HEKİMLİĞİ GİRİŞİMLERİNDE SEDASYON-ANALJEZİ

Dr. Esra Özer
Prof. Dr. Onur Özlü

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Tıp Fakültesi

Diş hekimliğine yönelik kaygı ve korku varlığı klinik pratikteki gelişmelere ve ağrının etkin olarak kontrol edilebilmesine rağmen varlığını sürdürmekte yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir (1,2). Aşırı kaygılı hastalar, kooperasyon kurulamayan çocuklar, mental retardasyonlu hastalar veya fiziksel özürlü kişiler gibi birçok olgu lokal anestezi ile gerçekleştirilebilecek dental uygulamaları tolere edememekte, sedasyon ve genel anestezi istemi ile başvurmaktadır. Son yıllarda genel anestezi uygulamasına alternatif olarak değişik sedasyon uygulamaları geliştirilmiştir(3-5). Çoğu hastada dental girişimin meydana getirdiği anksiyete, bilinç düzeyinin hafifçe baskılanması ile kontrol altına alınabilmektedir (6). Bu hastalarda bilinçli sedasyonun uygulanması uygun olabilir. Amerikan Diş Birliği (American Dental Association), diş hekimliğinde sedasyon ve genel anestezinin kullanımı konusunda bir rehber benimsemiştir (7).

Birliğin tanımına göre *bilinçli sedasyon*, hastanın farmakolojik, farmakolojik olmayan veya kombine yöntemlerle, bağımsız ve devamlı olarak havayoluunu devam ettirebilecek **şekilde** bilincin minimal düzeyde baskılanması, fizik uyarılara ve sözlü komutlara anlamlı yanıt verebilmesi durumudur.

Bilinçli sedasyonun özellikleri (8):

- Hastanın ruh hali değişmiş olmalıdır. Önceden girişimi kabul etmeyen hasta artık kabul eder hale gelmelidir.
- Hasta ile iletişim devam etmeli. Özellikle ağrı için rejonel anestezi yapılırken bu zorunludur.
- Ağrı eşiği yükselmemelidir.

Sedasyon uygulaması sırasında oluşabilecek tüm komplikasyonlara karşı acil müdahale ekipmanları hazır bulunmalıdır:

- Pozitif basınçlı ventilasyonu sağlamak için oksijen sistemi,
- Hava yolu idamesi için; airway, ablon-maske, laringoskop, endotrakeal tüp,
- Defibrilatör,
- Elektrokardiogram.

Sonuç olarak lokal anestezi altında yapılacak olan diş hekimliği girişimlerinde bilinçli sedasyon için verilecek en uygun ajan ve sedasyon seviyesi her hasta için farklıdır. Bunların seçimi, işlemin türüne, hastanın yaşına ve genel sağlık durumuna, diş hekimi ve anestezi uzmanının ortak kararına göre yapılmalıdır. Hasta için hangi sedasyon analjezi şekli seçilirse seçilsin, planlanan işlem için en güvenilir ve en uygun yöntem olduğundan emin olunmalıdır. Tüm hastalara sedasyon yöntemi hakkında bilgi verilmeli ve yazılı onam alınmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Ogle OE, Hertz MB. Anxiety control in the dental patient. *Dent Clin North Am* 2012; 56:1-6.
2. Schniering CA, Hudson JL, Rapee RM. Issues in the diagnosis and assessment of anxiety disorders in children and adolescents. *Clin Psychol Rev* 2000; 20: 453-78.
3. Gilchrist F, Cains AM, Leitch JA. The use of intranasal midazolam in the treatment of paediatric dental patients. *Anaesthesia* 2007; 62: 1262-65.
4. Wilson KE, Girdler NM, Welbury RR. A comparison of oral midazolam and nitrous oxide sedation dental extractions in children. *Anaesthesia* 2006; 61: 1138-44.
5. Roelofse JA, Louw LR, Roelofse PG. A double blind randomized comparison of oral tri-mepazine-methadone and ketamine-midazolam for sedation of pediatric dental patients for oral surgical procedures. *Anaesth Prog* 1998; 45: 3-11.
6. Hunt O, McCurley N, Dempster M, Marley J. Patient anxiety and IV sedation in North Ireland. *British Dental Journal* 2011; 210: 575-578.
7. American Dental Association. Guidelines for Teaching Pain Control and Sedation to Dentists and Dental Student. Adopted by the ADA House of Delegate, October 2007.
8. Aypar Ü. Diş Hekimliği ve Anestezi. Nobel Tıp Kitabevi, 2005. Diş Hekimliği girişimlerinde sedasyon sf:119.
9. Boyle CA. Sedation or general anaesthesia for treating anxious children. *Evid Based Dent* 2009;10: 69.
10. Birch BR, Anson KM, Miller RA. Sedoanalgesia in urology: a safe, cost-effective alternative to general anaesthesia. A review of 1020 cases *Br J Urol* 1990;66:342-50
11. Braham RL, Bogtey MS, Kimura M. Pharmacologic patient management in pediatric dentistry: an update, *ASDC J. Dent. Child.*, 1993;60:270-280
12. Öztürk M, Ay S. Bilinçli Sedasyon. *Cumhuriyet Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Dergisi* 2000;3:121-12.

13. Henry, R.J. Assessing environmental health concerns associated with nitrous oxide. *JADA*,1992;123:41-47.
14. Malamed, S.F. Sedation A Guide to Patient Management. 4th Edition, St. Louis: Mosby Co, 2003;S.79-90.
15. Manford, M.L.M., Roberts, G.J. Dental treatment in young handicapped patients. An assessment of relative analgesia as an alternative to general anesthesia. *Anesthesia*, 1980;35:1157.
16. Howard, R.J. Nitrous oxide in the the dental environment assessing the risk, reducing the exposure . *JADA*,1997;128: 357-360.
17. Mathewson, R.J., Primosch, R.E. Fundamentals of Pediatric Dentistry. 3rd Edition. Missouri: Quintessence Publishing Co., Inc, chapter 13.,1995.
18. Howard, R.J. Nitrous oxide in the the dental environment assessing the risk, reducing the exposure . *JADA*,1997;128: 357-360.
19. Çağırın E, Koyuncu BÖ, Sezer B. Dişhekimliğinde bilinçli sedasyonda intravenöz ajanlar. *EÜ Dişhek Fak Der* 2012;33(1):1-5.
20. Cote, C.J. Sedation for the Pediatric Patient. *Pediatr. Clin. North. Am.*, 1994;41:31-58.
21. Haas, D.A. Oral and inhalation Conscious Sedation. *Dent. Clin. North. Am.*, 1999;43:341-359.
22. Rodrigo, M.R.C. Use of inhalation and intravenous sedation in dentistry. *Int. Dent. J.*,1997;47:32-38.
23. Eidelman, E., Faibis, S. et al. A comparison of restorations for children with early childhood caries treated under general anesthesia or conscious sedation. *Pediatr. Dent.*,2000;22:33-37 .
24. Chaushu S, Gozal D, Becker A. Intravenous sedation: An adjunct to enable orthodontic treatment for children with disabilities. *Eur J Orthod.* 2002;24:81-9.
25. Leitch J, Macpherson A. Current state of sedation/analgesia care in dentistry. *Curr Opin Anaesthesiol* 2007;20:384-387.
26. Zanaty OM, El Metainy SA. A Comparative Evaluation of Nebulized Dexmedetomidine, Nebulized Ketamine, and Their Combination as Premedication for Outpatient Pediatric Dental Surgery. *Anesth Analg* 2015;121(1):167-171.
27. Scott LJ, Perry CM. Tramadol: A review of its use in perioperative pain. *Drugs* 2000;60:139-76.
28. Arıboğan A,Ünlügenç H, Reyhan E. Lokal Anestezi sırasında bilinçli sedasyon uygulaması. *Türk Anest ve Rean Cem Mecmuası* 1999;27:537-544.